

Fimea kehittää,
arvioi ja informoi

JULKAISUSARJA 5/2013

APTEEKKIEN
TILINPÄÄTÖSANALYYSI
VUOSILTA 2009–2012

fimea

APTEEKKIEN TILINPÄÄTÖSANALYYSI VUOSILTA 2009–2012

Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 5/2013

© Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
2014

2., korjattu painos

Julkaisija

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
Postiosoite: PL 55, 00034 FIMEA
Puh. vaihde: 029 522 3341
www.fimea.fi

Jakelutiedot

www.fimea.fi/laaketieto/julkaisut

ISBN 978-952-5624-45-8

ISSN-L 1799-7135

ISSN 1799-7143 (verkkojulkaisu)

KÄSIKIRJOITTAJAT

Antti Mäntylä

FaT, MBA
Kehittämispäällikkö
Lääkehoitojen arviointi -prosessi,
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea

Vesa Kiviniemi

FL
Tilastotieteilijä
Lääkehoitojen arviointi -prosessi,
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea

Pertti Happonen

LL, MPH
Johtaja
Lääkehoitojen arviointi -prosessi,
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ	4	4.3	Liikevoitto (tappio) ennen satunnaisia eriä.....	14
RESUMÉ.....	5	4.4	Liikevoittoon vaikuttavia tekijöitä.....	14
ABSTRACT	7	5	HEIKOSTI KANNATTAVIEN APTEEKKIEN OMINAISPIIRTEITÄ.....	16
1 JOHDANTO.....	9	6	APTEEKKIEN TILOISSA TOIMIVAT YHTIÖT.....	17
2 SELVITYKSEN TAVOITTEET	10	7	APTEEKKIEN VAKAVARAISUUS JA MAKSUVALMIUS.....	18
3 AINEISTO JA MENETELMÄT	11	8	JOHTOPÄÄTÖKSET	20
4 YLEISKUVA APTEEKKIEN KANNATTAVUUDESTA.....	13	LÄHTEET		22
4.1 Liikevaihto.....	13	LIITTEET		23
4.2 Myyntikate.....	13			

TIIVISTELMÄ

Mäntylä A, Kiviniemi V, Happonen P. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2009–2012. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea. Fimea kehittää, arvioi ja informoi julkaisusarja 5/2013. 30 s. ISBN 978-952-5624-45-8 (pdf).

Tausta

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean laissa säädettyihin tehtäviin kuuluu apteekkien toimilupamenettelyn ja valvonnan sekä kehittämistehtävien lisäksi lääkkeiden maanlaajuisen saatavuuden ja apteekkiverkoston kattavuuden varmistaminen. Osana näitä tehtäviä Fimea laati vuonna 2012 selvityksen lääketaksan ja apteekkimaksun uudistamisesta. Esitysten pohjalta laaditut lakimuutosluonnokset ovat olleet lausunnolla syksyllä 2013. Fimea laatii vuosittain apteekkien tilinpäätösanalyysin, jotta voidaan varmistaa lääkkeiden saatavuus, arvioida apteekkirahoitusta koskevien uudistusten tarpeellisuutta sekä jatkossa seurata niiden vaikutuksia.

Tavoitteet

Selvityksen tavoitteena oli tarkastella apteekkien talouden kehittymistä vuosina 2009–2012.

Menetelmät

Tilinpäätösanalyysi pohjautuu taloustietoihin, joita apteekkarit ovat lähettäneet Fimealle. Tilinpäätösanalyysissä ovat mukana ne yksityiset apteekit, jotka olivat toiminnassa koko tarkastelujakson ajan ja joilla oli täysi tilikausi vuosina 2009–2012. Aineisto analysoitiin kuvail Levin menetelmin.

Tilinpäätösanalyysi jakautuu neljään osaan. Ensimmäisessä osassa tarkastellaan apteekki- en liikevaihtoon, myyntiin, apteekkitoimintaan liittyviin kuluihin ja kannattavuuteen liittyviä asioita yleisesti. Toisessa osassa pyritään tunnistamaan ja tarkastelemaan mahdollisesti heikosti kannattavia apteekkeja. Selvityksen kolmannessa osassa tarkastellaan vuoden 2012 tietojen pohjalta apteekkien yhteydessä toimivia yhtiöitä sekä näiden liikevaihtoa ja lii- kevoittoa. Selvityksen viimeisessä osassa tarkastellaan apteekkien omavaraisuusastetta, suhteellista velkaantuneisuutta sekä maksuvalmiutta.

Tulokset

Apteekkien keskimääräinen liikevaihto kasvoi vuosina 2009–2012 reilut 4 %. Vuonna 2012 lääkemyynti kasvoi noin 5 % vuoteen 2009 verrattuna. Vastaavasti apteekkien yleisten kauppatarvikkeiden myynti kasvoi keskimäärin noin 4 %. Samalla erityisesti suuret apteekit ovat siirtäneet voimakkaasti yleisten kauppatarvikkeiden myyntiä apteekkien yhteydessä toi- mivien yhtiöiden toiminnaksi.

Vuonna 2012 apteekkien keskimääräinen liikevoitto ennen satunnaisia eriä oli noin 249 000 euroa, joka oli 3 % enemmän kuin vuonna 2011. Suurin osa heikosti kannattavista aptee- keista sijaitsi kaupungeissa. Reilulla puolella aineiston apteekkeista omavaraisuusaste oli hy- vä. Suhteellinen velkaantuneisuus oli hyvä kaikilla aineiston apteekkeilla. Suurimmalla osalla aineiston apteekkeista maksuvalmius oli hyvä tai tyydyttävä.

Johtopäätökset

Pääsääntöisesti aineiston apteekkien toiminta oli vuonna 2012 liiketaloudellisesti erittäin kannattavaa. Merkittävä osa yleisten kauppatarvikkeiden myynnistä hoidetaan apteekkien yh- teydessä toimivien yhtiöiden kautta. Yhtiötoiminnalla on näin huomattava vaikutus apteekki- en todelliseen kannattavuuteen.

Vuosia jatkunut keskustelu apteekkien heikosta kannattavuudesta ei selvityksen perusteella näyttäisi olevan enää ajankohtaista. Apteekkien väliset erot liiketoiminnan kannattavuudessa näyttävät edelleen kasvavan. Tärkeämpää olisikin pohtia erityisesti suurten apteekkien lii- kevoiton kohtuullisuutta suhteessa toiminnan todellisiin riskeihin ja kehittää erilaisia kohdennet- tuja uudistuksia nykyisen apteekkijärjestelmän puitteissa.

RESUMÉ

Mäntylä A, Kiviniemi V, Happonen P. Apotekens bokslutsanalys för åren 2009–2012. Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet. Publikationsserien Fimea utvecklar, utvärderar och informerar 5/2013. 30 s. ISBN 978-952-5624-45-8 (pdf).

Bakgrund

De lagstadgade uppgifterna för Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet Fimea omfattar förutom apotekens tillståndsförfarande och tillsyn samt utvecklingsuppgifter även att säkerställa den riksomfattande tillgången till läkemedel och ett täckande apoteksnät. Som en del av denna uppgift utarbetade Fimea år 2012 en utredning för revideringen av läkemedelstaxan och apoteksvgiften. Lagändringsförslagen som uppgjorts på basis av propositionerna har varit på remiss under hösten 2013. Fimea sammanställer varje år en bokslutsanalys av apotek för att säkerställa tillgången till läkemedel, bedöma behovet av att revidera apoteksfinansieringen samt att i fortsättningen följa upp deras inverkan.

Mål

Målet med utredningen var att granska apotekens ekonomiska utveckling åren 2009–2012.

Metoder

Bokslutsanalysen grundar sig på ekonomiska data som apotekarna lämnat in till Fimea. Bokslutsanalysen omfattar de privata apotek som var verksamma under hela granskningsperioden och som hade en hel räkenskapsperiod åren 2009–2012. Materialet analyserades med beskrivande metoder.

Bokslutsanalysen är indelad i fyra delar. I den första delen granskas ärenden som anknyter till apotekens omsättning och försäljning samt till de kostnader som ansluter sig till apoteksverksamheten och lönsamheten generellt. I den andra delen strävar man efter att identifiera och granska eventuella apotek med svag lönsamhet. I redogörelsens tredje del granskas utifrån uppgifterna från år 2012 de bolag som fungerar i anslutning till apoteken samt deras omsättning och rörelsevinst. I redogörelsens sista del granskas apotekens soliditetsgrad, relativa skuldsättning samt likviditet.

Resultat

Apotekens genomsnittliga omsättning ökade med drygt 4 procent under åren 2009–2012. År 2012 ökade läkemedelsförsäljningen med cirka 5 procent jämfört med år 2009. På motsvarande sätt ökade försäljningen av apotekens allmänna handelsvaror med i genomsnitt cirka 4 procent. Samtidigt har i synnerhet de stora apoteken kraftigt överfört försäljningen av de allmänna handelsvarorna till de bolag som fungerar i anslutning till apoteken.

År 2012 var apotekens genomsnittliga rörelsevinst före extraordinära poster cirka 249 000 euro, vilket innebär en ökning med 3 procent från år 2011. Största delen av apoteken med svag lönsamhet fanns i städerna. Drygt hälften av apoteken i materialet hade en god soliditetsgrad. Den relativa skuldsättningen var god i alla de apotek som ingick i materialet. I största delen av apoteken var likviditeten god eller tillfredsställande.

Slutsatser

Huvuddelen av de apotek som ingick i materialet hade affärsmässigt en mycket lönsam verksamhet år 2012. En betydande del av försäljningen av apotekens allmänna handelsvaror sköts via bolag som fungerar i anslutning till apoteken. Bolagsverksamheten har således en betydande inverkan på apotekens faktiska lönsamhet.

Diskussionen om apotekens dåliga lönsamhet, som har pågått redan i flera år, verkar enligt utredningen således inte längre vara aktuell. Skillnaderna i lönsamheten då de gäller apotekens affärsverksamhet verkar fortsättningsvis öka. Det skulle därför vara viktigare att be-

grunda, speciellt då det gäller de stora apoteken, rörelsevinstens skälighet i jämförelse med verksamhetens faktiska risker och att utveckla olika anpassade reformer inom ramen för det befintliga apotekssystemet.

ABSTRACT

Mäntylä A, Kiviniemi V, Happonen P. Analysis of pharmacies' financial statements for 2009–2012. Finnish Medicines Agency. Serial Publication Fimea Develops, Assesses and Informs 5/2013. 30 p. ISBN 978-952-5624-45-8 (pdf).

Background

The statutory duties of the Finnish Medicines Agency (Fimea) include licensing and supervision of pharmacies, related development duties, and ensuring that people throughout the country have access to medicines through a comprehensive pharmacy network. As part of these duties, Fimea prepared a report in 2012 on the revision of the remuneration system and pharmacy fees. The proposed legislative amendments drafted on the basis of this report were placed in circulation for comments in autumn 2013. Fimea prepares an annual financial statement analysis of Finnish pharmacies with the objective of ensuring access to medicines, assessing the need for reforms of pharmacy funding, and monitoring the impact of such reforms.

Aims

The aim of the report was to assess the financial performance of pharmacies in 2009–2012.

Methods

The financial statement analysis is based on financial data submitted to Fimea by pharmacy owners. The financial statement analysis covers all private pharmacies in operation throughout the review period and with a full financial year in the period 2009–2012. The material was analysed using descriptive methods.

The financial statement analysis consists of four sections. The first section assesses pharmacy turnover, sales, expenses from pharmacy operations, and issues generally related to profitability. The second section attempts to identify and analyse poorly performing pharmacies. The third section analyses companies operating in conjunction with pharmacies, as well as their turnover and operating profit. This analysis is based on information provided for 2012. The final section of the report assesses the equity ratio, total debt ratio and liquidity of pharmacies.

Results

The average turnover growth for pharmacies in 2009–2012 was more than 4%. Pharmaceutical sales increased by approximately 5% from 2009 to 2012, and the sales of general goods by approximately 4%. The sale of general goods is, to a growing extent and particularly in big pharmacies, being carried out by other companies operating in the pharmacy premises.

In 2012, pharmacies recorded an average profit before extraordinary items of EUR 249,000, up by 3% on 2011. The majority of poorly performing pharmacies located in cities. More than half of the pharmacies covered by the report recorded a healthy equity ratio, while all of them had a sound total debt ratio. The majority of the pharmacies included in the report enjoyed good or satisfactory liquidity.

Conclusions

As a rule, the operations of the pharmacies covered by the report were very profitable in 2012. General goods in pharmacies are, for the most part, sold by companies operating in the pharmacy premises. Consequently, the operations of these companies have a significant effect on the pharmacies' actual profitability.

Based on this report, poor profitability of pharmacies, which has been a subject of sustained debate, no longer warrants further discussion. However, the profitability gap between phar-

macies continues to widen. It would therefore be important to weigh the profits accumulated by large pharmacies against their actual operational risks and to come up with a range of targeted reforms within the framework of the existing pharmacy system.

1 JOHDANTO

Lääkepoliittisten tavoitteiden mukaan tehokas, turvallinen, tarkoituksenmukainen ja taloudellinen lääkehoito tulee mahdollistaa kaikille sitä tarvitseville. Kansalaisille on turvattava hyvä lääkkeiden saatavuus kaikissa olosuhteissa ja ammatillisesti toimiva lääkkeiden jakelujärjestelmä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2011). Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea laissa määrättyihin tehtäviin kuuluu apteekkien toimilupamenettelyjen ja valvonnan sekä kehittämistehtävien lisäksi lääkkeiden maanlaajuisen saatavuuden ja apteekkiverkoston kattavuuden varmistaminen. Osana näitä tehtäviä Fimea laati vuonna 2012 sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta selvityksen lääketaksan ja apteekkimaksun rakenteellisesta uudistamisesta. Lääketaksan uudistamisen tavoitteena oli tukea erityisesti halpojen lääkkeiden toimittamista sekä helpottaa paljon lääkkeitä käyttävien kansalaisten maksutaakkaa. Apteekkirahoitukseen liittyvän päätöksenteon tueksi Fimea on puolestaan laatinut kaksi laajamittaista selvitystä apteekkien taloudellisen tilan kehittymisestä (Mäntylä ym. 2011; Mäntylä ym. 2012).

Vuonna 2011 julkaistun selvityksen mukaan apteekkitoiminnan kannattavuuden alenemisesta huolimatta ei voitu havaita, että maankattava apteekkipalveluiden saatavuus olisi heikentynyt viitehintajärjestelmän aiheuttaman hintakilpailun vuoksi. Heikosti kannattavat apteekit sijaitsivat selvityksen mukaan pääsääntöisesti kaupunkien keskustoissa, ja niiden lähellä oli vähintään yksi toinen apteekki. Lisäksi apteekkitoiminta oli pääsääntöisesti liiketaloudellisesti kannattavaa, ja vain noin 3 %:lla apteekeista vaikutti selvityksen mukaan olevan pidemmän aikavälin kannattavuusongelmia. (Mäntylä ym. 2011).

Vuonna 2012 julkaistun tilinpäätösanalyysin mukaan apteekkien keskimääräisen liikevaihdon lasku oli taittunut niin, että vuonna 2011 apteekkien yhteenlaskettu liikevaihto oli vuoden 2008 tasolla. Apteekit olivat erityisesti lisänneet yleisten kauppatavaroiden myyntiä. Lisäksi vajaa kolmannes apteekeista ilmoitti harjoittavansa apteekin tiloissa myös muuta liiketoimintaa. Erityisesti suurissa apteekeissa yleisten kauppatavaroiden myyntiä oli siirretty yhä enemmän näiden yhtiöiden kautta tapahtuvaksi myynniksi. Apteekkitoiminta oli edelleen pääsääntöisesti liiketaloudellisesti hyvin kannattavaa, mutta apteekkitoiminta näytti taloudellisessa mielessä jossain määrin polarisoituvan. Selvityksen keskeisen johtopäätös oli se, että apteekkien väliset erot liiketoiminnan kannattavuudessa ovat suuri haaste mahdollisessa apteekkirahoituksen uudistamisessa. Mikäli kaikkien apteekkien liiketoimintaedellytykset haluttaisiin turvata, tarvittaisiin todennäköisesti useita kohdennettuja ja vaiheittaisia uudistuksia sekä rakenteeseen että rahoitukseen. (Mäntylä ym. 2012).

Apteekkeja koskevan rahoituksen uudistamistarpeiden selvittämiseksi apteekki-alaa koskevaa taloustiedon kehittämistä ja analysointia on jatkettava. Apteekkien taloutta on perusteltua seurata myös mahdollisten uudistusten jälkeen, koska koko alaa koskevissa uudistuksissa vaikutukset eivät kohdistu tasaisesti kaikkiin apteekkeihin. Tämän vuoksi Fimea laatii vuosittain apteekkien tilinpäätösanalyysin apteekkimaksun määrittämistä varten saatujen taloustietojen pohjalta.

2 SELVITYKSEN TAVOITTEET

Ensisijaisena tavoitteena oli selvittää apteekkien talouden kehittymistä aikavälillä vuoden 2009 alusta vuoden 2012 loppuun.

Selvityksessä tarkastellaan apteekkien kannattavuutta, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta sekä arvioidaan apteekkien tiloissa toimivien yhtiöiden vaikutuksia apteekkien todelliseen kannattavuuteen.

Tämä selvitys päivittää vuosina 2011 ja 2012 tuotettua tietoa apteekkien taloudellisesta tilanteesta apteekkareille, apteekkien työntekijöille ja eri viranomaisille sekä muille sidosryhmille Fimean perustehtävien mukaisesti.

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

Apteekkimaksusta annetun lain mukaan apteekkarin tulee apteekin liikevaihdon määräämistä varten toimittaa Fimealle ilmoitus liikkeen tuloista ja menoista kunakin kalenterivuonna viimeistään seuraavan vuoden toukokuun 1. päivänä. Ilmoitus annetaan Fimean vahvistamalla lomakkeella, ja ilmoitukseen liitetään apteekin tuloslaskelma ja tase. Tässä tilinpäätösanalyysissä on hyödynnetty osaa näistä tiedoista vuosilta 2009–2012.

Alkuperäinen aineisto sisältää kaikkien apteekkien, joita oli 616 kpl vuonna 2009, 619 kpl vuonna 2010, 622 kpl vuonna 2011 ja 625 kpl vuonna 2012, sekä yliopistojen apteekkien (2 kpl) tulostiedot kyseisiltä vuosilta. Tilinpäätösanalyysissä käsitellään vain sellaisia yksityisiä apteekkeja, jotka ovat olleet toiminnassa koko tarkastelujakson ajan ja joilla oli täysi tilikausi vuosina 2009–2012. Yliopiston apteekista ei ole käytettävissä sivuapteekkikohtaisia taloustietoja, eikä näin ole mielekästä verrata koko Yliopiston apteekki-konsernia yksityisiin apteekkeihin. Yhtenäisyyden vuoksi myös Itä-Suomen yliopiston apteekkia ei ole otettu mukaan selvitykseen. Analyysin ulkopuolelle on jätetty myös apteekit, jotka ovat aloittaneet liiketoimintansa kesken vuotta 2009 tai sen jälkeen, sillä niiden toiminnan kehittymistä ja sen muutoksia ei voida arvioida koko tarkasteltavalta ajanjaksolta. Tilinpäätösanalyysissä ei ole mukana Ahvenanmaan apteekkeja. Analyysissä on mukana kokonaisuudessaan 606 apteekkia. Edellä mainituista syistä lukumäärä poikkeaa edellisten apteekkien tilinpäätösanalyysien määristä (Mäntylä ym. 2011; Mäntylä ym. 2012). Näin ollen myös tulokset voivat olla joiltain osin hieman poikkeavia edellisvuoteen verrattuna.

Tässä esitettävä tilinpäätösanalyysi voidaan jakaa neljään osaan. Ensimmäisessä osassa tarkastellaan apteekkien liikevaihtoon, myyntiin, apteekkitoimintaan liittyviin kuluihin ja kannattavuuteen liittyviä asioita yleisesti. Osiossa arvioidaan apteekkien liikevaihtoa, lääkkeiden ja yleisten kauppatavaroiden myyntiä, myyntikatteita, liikevoittoa ennen satunnaisia eriä (absoluuttinen kannattavuus) sekä palkka-, toimitila- ja muita liiketoimintakuluja vuosina 2009–2012. Liikevoittoa ja myyntikatteita tarkasteltaessa analyysiin on otettu mukaan kultakin vuodelta vain sellaiset apteekit, joilla on ollut sama omistaja koko tilikauden ajan, koska kirjanpidollisesti liikevoitto ja myyntikate (tästä aineistosta arvioituna) eivät ole omistajanvaihdoistilanteessa suoraan vertailukelpoisia muun aineiston kanssa. Lisäksi henkilöyritysten omistajavaihdoistilanteissa kannattavuuden tarkastelu yksittäisenä tilikautena ei välttämättä kerro yrityksen todellisesta kannattavuudesta.

Raportin toisessa osassa pyritään tunnistamaan ja tarkastelemaan mahdollisesti heikosti kannattavien apteekkien ominaispiirteitä. Tätä analysointia varten on määritelty aluksi eräänlainen apteekin toiminnan liiketaloudellista mielekkyyttä kuvaava, liikevoittoon perustuva kannattavuusraja. Tähän rajaan perustuen heikosti kannattavista apteekkeista on esitetty niiden lukumääriin ja sijaintiin (maaseutu vs. kaupunki) liittyviä tietoja eri vuosilta 2010–2012. Maaseutu-kaupunkijaottelu ei noudata suoraan kunnan taajama-asteen määritelmää, vaan nimikkeet ovat suuntaa antavia. Maaseutuapteekeiksi on luokiteltu ensinnäkin kaikki ne apteekit, jotka eivät ole kaupungeissa. Sen lisäksi maaseutuapteekeiksi on luokiteltu apteekit, jotka ovat esimerkiksi kuntaliitoksen myötä nykyisin kaupungissa mutta käytännössä harvaan asutulla alueella. Maaseutuapteekki-luokituksen tässä analyysissä ovat saaneet myös apteekit, jotka sijaitsevat pienissä, alle 15 000 asukkaan kaupungeissa ja tältä osin maaseutukuntiin verrattavalla toiminta-alueella.

Raportin kolmannessa osassa tarkastellaan vuoden 2012 tietojen pohjalta apteekkien yhteydessä toimivia yhtiöitä sekä näiden liikevaihtoa ja liikevoittoa. Analyysit perustuvat niihin tietoihin, joita Fimealle on ilmoitettu.

Raportin neljännessä osassa tarkastellaan vuoden 2012 tasetietojen pohjalta apteekkien omavaraisuusastetta, suhteellista velkaantuneisuutta sekä maksuvalmiutta. Analyysiä varten apteekit jaettiin 11 liikevaihtoryhmään, ja jokaisesta liikevaihtoryhmästä valittiin satunnaisesti 10 apteekkia, joiden tasetiedot tallennettiin analyysiä varten. Alkuperäinen aineisto sisälsi kokonaisuudessaan 110 apteekkia, joista 108 päätyi lopulliseen analyysiin. 2 apteekkia jäi tarkastelun ulkopuolelle, koska ne eivät olleet toiminnassa koko tarkastelujakson ajan vuosi-

na 2009–2012. Tarkastelu tehtiin vain vuoden 2012 osalta, koska aikaisempien vuosien tasetietoja ei ollut tätä selvitystä tehtäessä käytettävissä sähköisessä muodossa.

Aineiston tilastolliset analyysit on tehty SAS-ohjelmistolla. Tunnuksina on käytetty frekvenssejä, keskiarvoja, mediaaneja, minimejä, maksimeja ja summia. Muutokset on esitetty pääsääntöisesti prosentuaalisina muutoksina. Tasetietojen analysoinnissa on esitetty oma-varaisuusasteen, suhteellisen velkaantuneisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuja sekä näihin perustuvia luokitteluja.

4 YLEISKUVA APTEEKKIEN KANNATTAVUUDESTA

4.1 Liikevaihto

Apteekkien liikevaihdoksi lasketaan kirjanpitolain mukaan lääkkeiden, elintarvikkeiden ja yleisten kauppatavaroiden myynti sekä lääkemyynti laitoksille, sopimusvalmistus ja nikotiinivalmisteiden myynti. Tässä selvityksessä lääkemyynti laitoksille ja nikotiinimyynti on yhdistetty lääkemyyntiin ja elintarvikkeet on yhdistetty yleisten kauppatavaroiden myyntiin. Lisäksi sivuapteekkien liikevaihto on yhdistetty pääapteekin liikevaihtoon.

Liikevaihdon kehitys

Aineiston apteekkien kokonaisliikevaihto sekä lääkemyynnin ja yleisten kauppatavaroiden myynnin liikevaihto vuosina 2009–2012 eri liikevaihtoryhmissä esitetään **liitteessä 1**. Vuonna 2012 aineiston apteekkien liikevaihto oli yhteensä 2 111 miljoonaa euroa. Aineiston apteekkien keskimääräinen liikevaihto kasvoi vuodesta 2009 vuoteen 2012 4,3 %. Keskimääräinen liikevaihto kasvoi 10 liikevaihtoryhmässä vuodesta 2009 vuoteen 2012, mutta yli 7,5 miljoonan euron liikevaihtoryhmässä apteekkien liikevaihto laski vuodesta 2009 vuoteen 2012. Kolmessa liikevaihtoryhmässä keskimääräinen liikevaihto kasvoi jopa yli 7 %.

Lääkemyynnin kehitys

Vuonna 2012 apteekkien yhteenlaskettu arvonlisäverollinen lääkemyynti oli yhteensä 2149 miljoonaa euroa, joka on 5,1 % enemmän kuin vuonna 2009 (**liite 1**). Eniten lääkemyynti nousi 3,4–4,0:n ja 4,0–5,0 miljoonan euron liikevaihtoryhmiin kuuluvissa apteekeissa. Lääkemyynti laski ainoastaan liikevaihtoryhmässä yli 7,5 miljoonaa euroa vuonna 2012 verrattuna vuoteen 2009. Kaikkein suurimpien apteekkien lääkemyynti kuitenkin nousi vajaan prosentin vuonna 2012 verrattuna vuoteen 2011.

Yleisten kauppatavaroiden myynti

Vuonna 2012 aineiston apteekkien yleisten kauppatavaroiden arvonlisäverollinen myynti oli reilut 156 miljoonaa euroa, joka on vajaan 7 % apteekkien kokonaismyynnistä (**liite 1**). Aineiston apteekkien yleisten kauppatavaroiden myynti kasvoi vuonna 2012 vuoteen 2009 verrattuna keskimäärin 4,1 %.

Yleisten kauppatavaroiden myynnin kehityksessä oli suuria eroja liikevaihtoryhmien välillä vuonna 2011. Vuonna 2012 yleisten kauppatavaroiden myynti kasvoi yhdeksässä liikevaihtoryhmässä ja laski kahdessa liikevaihtoryhmässä. Neljässä liikevaihtoryhmässä keskimääräinen yleisten kauppatavaroiden myynnin kasvu oli yli 20 % vuoteen 2009 verrattuna. Kaikkiaan vuonna 2012 aineiston apteekkien yleisten kauppatavaroiden myynti pysyi kuitenkin vuoden 2011 tasolla. Seitsemässä liikevaihtoryhmässä yleisten kauppatavaroiden myynti kasvoi tarkastelujakson viimeisenä vuonna.

Kaikkein suurimmissa apteekeissa (yli 7,5 miljoonan euron liikevaihtoryhmä) yleisten kauppatavaroiden myynti laski 37 % vuonna 2012 vuoteen 2009 verrattuna. Apteekkien (henkilöyriyten) kautta tapahtuvan yleisten kauppatavaroiden myynnin voimakasta laskua suurissa apteekeissa selittää pitkälti se, että yleisten kauppatavaroiden myynti on siirtynyt yhä enemmän apteekkien tiloissa toimiville yhtiöille. Apteekkien yhteydessä toimivien yhtiöiden vaikutusta apteekkien kannattavuuteen käsitellään luvussa 6.

4.2 Myyntikate

Myyntikate on tunnusluku, joka osoittaa, kuinka paljon yritykselle on jäänyt myyntituotoista myyntiä vastaavien tavaraostojen vähentämisen jälkeen. Apteekkien kirjanpidossa esitetään yleensä myyntikate 1 (myyntikateprosentti 1) ja myyntikate 2 (myyntikateprosentti 2). Myyntikate 1 saadaan vähentämällä liikevaihdosta muuttuvat kulut. Myyntikate 2:sta on näiden lisäksi vähennetty liikevaihdon perusteella määrättävä apteekkimaksu.

Vuonna 2012 aineiston apteekkien keskimääräinen myyntikateprosentti 1 kasvoi vuoteen 2009 verrattuna 31,8 %:sta 32,1 %:iin ja myyntikateprosentti 2 puolestaan 26,6 %:sta 27,3 %:iin. Syvällisempään apteekkien todellisen myyntikatteen analysointiin pitäisi olla käytävissä esimerkiksi tarkemmat myyntitiedot apteekkien tiloissa toimivista yhtiöistä.

4.3 Liikevoitto (tappio) ennen satunnaisia eriä

Kirjanpidossa liikevoitto ilmaisee yrityksen kannattavuuden muuttuvien ja kiinteiden kulujen sekä poistojen jälkeen. Liikevoitto ilmaisee, kuinka paljon yritykselle on jäänyt varsinaisen liiketoiminnan tuotoista ennen rahoituseriä (rahoituskulut tai -tuotot) ja veroja. Kirjanpidossa ilmoitetaan yleensä myös liikevoitto (tappio) ennen satunnaisia eriä. Tässä erässä ovat mukana rahoitustuotot tai -tappiot. Satunnaisia eriä ovat esimerkiksi yrityksen omaisuuden myynti yrityksen lopettamistarkoituksessa tai verotarkastuksissa määräytyvät lisäverot, jotka todellisuudessa olisivat kuuluneet aikaisempiin tilikausiin. Satunnaisten erien vähentämisen jälkeen päädytään välitulokseen, josta käytetään termiä liikevoitto ennen veroja. Tämä on tulos, josta maksetaan verot ja jaetaan voittoa omistajalle. Usein liikevoitto ennen veroja on sama kuin liikevoitto ennen satunnaisia eriä.

Aineiston apteekkien liikevoitto ennen satunnaisia eriä esitetään liikevaihtoryhmittäin vuosilta 2009–2012 **liitteessä 2**. Vuonna 2012 apteekkien keskimääräinen liikevoitto ennen satunnaisia eriä oli 249 000 euroa (vaihteluväli –327 000–1 199 000 euroa), joka oli 2 % vähemmän kuin vuonna 2009. Liikevoitto kasvoi keskimäärin kolmessa liikevaihtoryhmässä ja laski kahdeksassa liikevaihtoryhmässä vuonna 2012 verrattuna vuoteen 2009. Keskimäärin eniten liikevoitto kasvoi 3,4–4,0 miljoonan (+7,1 %). Liikevaihtoryhmässä 4,0–5,0 miljoonaa euroa liikevaihto puolestaan laski 12,4 %. Tarkastelujakson viimeisen vuoden aikana apteekkien liikevoitto ennen satunnaisia eriä nousi keskimäärin 3 %. Apteekkien keskimääräinen liikevoitto nousi tarkastelujakson viimeisenä vuonna neljässä liikevaihtoryhmässä.

4.4 Liikevoittoon vaikuttavia tekijöitä

Kannattavan apteekkitoiminnan edellytyksenä on riittävä liikevaihdon volyyymi ja siihen tarkoituksenmukaisesti suhteutettu kustannusrakenne. Tässä tilinpäätösanalyysissä analysoidaan liikevoittoon vaikuttavina tekijöinä palkka-, toimitila- ja muiden liiketoimintakulujen kehitystä suhteessa apteekkien liikevaihtoon.

Henkilöstökuluja ovat ennakonpidätyksen alaiset palkat tai niihin verrattavat palkkiot sekä välittömästi palkan perusteella määräytyvät kulut kuten sosiaaliturvamaksu, pakolliset ja vapaaehtoiset henkilövakuutusmaksut sekä eläkekulut. Tässä tilinpäätösanalyysissä henkilöstökuluista analysoidaan vain palkkakulujen kehitystä, koska apteekkimaksun perusteella annettavissa tiedoissa muut henkilöstökulut eivät ole helposti eroteltavissa.

Toimitilavuokrat ovat merkittävä kiinteä kuluerä apteekkitoiminnassa. Siksi ne pyydetään erittelemään apteekkien tulo- ja menoilmoituksessa liiketoiminnan muista kuluista. Toimitilavuokrien lisäksi liiketoiminnan muihin kuluihin kuuluvat esimerkiksi koulutus- ja matkakulut, vuokratyövoima (kirjataan vaihtoehtoisesti ulkopuolisiin palveluihin), muut vapaaehtoiset henkilösivukulut, kertapoistettavat pienhankinnat, myynti-, markkinointi-, hallinto- sekä tutkimus- ja kehityskulut. Liiketoiminnan muihin kuluihin kuuluvat myös luottotappiot. Tässä käytetystä aineistosta ei voida eritellä liiketoiminnan muita kuluja, eikä sen avulla voida selvittää apteekkien ja niiden yhtiöiden välillä mahdollisesti tapahtuvaa siirtohinnoittelua.

Apteekkien palkkakulujen, toimitilavuokrien ja muiden liiketoimintakulujen osuus liikevaihdosta on esitetty liikevaihtoryhmittäin vuosilta 2009–2012 **liitteessä 3**. Kuluerien osuuden prosentuaalinen muutos liikevaihdosta on saatu vertaamalla vuosien 2010–2012 osuuksia vuoden 2009 kuluerien keskiarvoon. Liitteessä olevat tunnusluvut eivät siis kerro kuluerien keskimääräisestä kasvusta vaan niiden osuuden kasvusta suhteessa liikevaihtoon.

Palkkakulujen kehitys

Vuonna 2012 palkkakulujen keskimääräinen osuus apteekkien liikevaihdosta oli 10 %. Apteekkien palkkakulujen osuus liikevaihdosta kasvoi vuonna 2012 keskimäärin 2 % verrattuna vuoteen 2009. Palkkakulujen osuus liikevaihdosta suureni eniten 1,3–1,7 miljoonan (+5,9 %) ja 2,5–2,9 miljoonan (+5,5 %) liikevaihtoryhmissä. Kaikkein pienimmissä apteekteissa (liikevaihtoryhmä alle 0,9 miljoonaa) palkkakulujen osuus liikevaihdosta kuitenkin pieneni lähes 8 %. Tämä selittyy osittain sillä, että liikevaihtoryhmän apteekkarit ovat antaneet yhä suuremman työpanoksen apteekkiyritykseensä. Seitsemässä liikevaihtoryhmässä palkkakulujen

osuus laski tarkastelujakson viimeisenä vuonna. Tämä taas kertonee osittain siitä, että liikevaihdon kasvaessa henkilökuntaa ei palkata samassa suhteessa lisää.

Toimitilavuokrien kehitys

Vuonna 2012 toimitilavuokrien keskimääräinen osuus aineiston apteekkien liikevaihdosta oli 1,5 %. Liikevaihtoryhmien tasolla toimitilavuokrien osuudessa liikevaihdosta ei ole merkittäviä ryhmäkohtaisia eroja. Toimitilavuokrien osuus liikevaihdosta kasvoi vuonna 2012 keskimäärin 9,4 % verrattuna vuoteen 2009. Eniten toimitilavuokrien prosentuaalinen osuus liikevaihdosta kasvoi 1,7–2,1 miljoonan (+15,8 %) ja 4,0–5,0 miljoonan (+14,4 %) liikevaihtoryhmissä. Alle 0,9 miljoonan liikevaihtoryhmässä toimitilavuokrien osuus liikevaihdosta puolestaan oli vuoden 2009 tasolla. Tarkastelujakson viimeisenä vuonna apteekkien toimitilavuokrien osuus liikevaihdosta kasvoi reilut 3 %. Apteekkien liikevaihdon kasvaessa tämä tarkoittaa sitä, että apteekkien vuokratulot ovat myös euromääräisesti kasvaneet kyseisenä aikana.

Muiden liiketoimintakulujen kehitys

Aineiston apteekkien muiden liiketoimintakulujen osuus liikevaihdosta vuonna 2012 oli vuoden 2009 tasolla eli 3,7 %. Kuudessa liikevaihtoryhmässä muiden liiketoimintakulujen keskimääräinen osuus liikevaihdosta laski ja viidessä liikevaihtoryhmässä vastaava osuus nousi. Kahdessa pienimmässä liikevaihtoryhmässä muiden liiketoimintakulujen keskimääräinen osuus liikevaihdosta oli aineiston kaikkien apteekkien keskiarvoa merkittävästi suurempi. Liiketoimintakulujen osuudet liikevaihdosta kasvoivat eniten 1,3–1,7 miljoonan ja 4,0–5,0 miljoonan euron liikevaihtoryhmissä. Tarkastelujakson viimeisenä vuonna apteekkien muiden liiketoimintakulujen osuus liikevaihdosta laski vajaat 10 %. Kulueränä muut liiketoimintakulut on hyvin heterogeeninen ryhmä, ja niiden tarkempaa analysointia varten pitäisi olla käytössä yksityiskohtaisempi tuloslaskelma.

5 HEIKOSTI KANNATTAVIEN APTEEKKIEN OMINAISPIIRTEITÄ

Vuosina 2011 ja 2012 tehtyjen apteekkien tilinpäätösanalyysien yhtenä keskeisenä tavoitteena oli tarkastella heikosti kannattavien apteekkien ominaispiirteitä maan kattavien apteekkipalveluiden turvaamisen näkökulmasta (Mäntylä ym. 2011; Mäntylä ym. 2012). Taloudellisesti heikosti kannattavaksi apteekiksi määriteltiin näissä apteekki, jonka liikevoitto ennen satunnaisia eriä oli alle 84 000 euroa. Tämä summa koostui proviisorin ylimmästä taulukkopalkasta (60 000 e/v), 10 000 euron apteekkarilisästä sekä 20 %:n yritystoiminnan riskilisästä ja investointivarasta. Apteekkarilisä oli perusteltua sen vuoksi, että yleensä nuoren apteekkarin työaika on palkkoproviisoriin nähden pidempi tai apteekkarin vuosiloma yrittäjänä on lyhyempi kuin palkkoproviisorin. Määritelty raja ei ole euromääräinen summa, joka valtion pitäisi taata apteekkarille, vaikka apteekkitoiminta onkin tavallaan valtion ja apteekkarin välinen sopimus. Se on enemmänkin toiminnan mielekkyyttä mittaava alaraja.

Lisäksi määritelty raja voi olla yksittäiseen tilikauteen pohjautuvassa tarkastelussa kannattamattomuuden mittarina epäspesifi, jolloin sinänsä kannattava apteekki saattaa virheellisesti luokitua kannattamattomaksi esimerkiksi liiketoiminnan muutosten tai kirjanpidollisten syiden vuoksi. Satunnaiset kannattavuuden vaihtelut yksittäisessä apteekissa voidaan sulkea pois tarkastelemalla apteekin taloudellista tilaa useampana vuonna peräkkäin. Määriteltyä rajaa ei voida soveltaa sellaisiin apteekkeihin, joiden liiketoiminnassa on tapahtunut omistajavaihdos tarkasteltavana tilikautena. Tässä selvityksessä käytetään edellä mainittua kannattavuusrajaa heikosti kannattavien apteekkien lukumäärän ja sijainnin luokittelussa.

Taulukossa 1 esitetään heikosti kannattavien apteekkien lukumäärä ja sijainti (maaseutu vs. kaupunki) vuosina 2010–2012. Heikosti kannattavien apteekkien lukumäärä on pysynyt tarkastelujaksolla saman suurisena. Vuonna 2008 heikosti kannattavia apteekkeja oli 28 (Mäntylä ym. 2011) ja vuonna 2009 vastaavasti 40 (Mäntylä ym. 2012). Tarkastelujakson jokaisena vuonna heikosti kannattavat apteekit sijaitsivat enimmäkseen kaupunkien keskuksissa. Vuonna 2012 heikosti kannattaviksi apteekkeiksi on luokitunut useita liikevaihdoltaan varsin suuria kaupunkiapteekkeja, joilla näyttäisi olevan huomattavan paljon henkilöstön vuokraustoimintaa. Aineistosta ei voida selvittää onko tätä toimintaa tehty esimerkiksi oman apteekin tiloissa sijaitsevan yhtiön kanssa.

Taulukko 1. Heikosti kannattavien apteekkien lukumäärä ja sijainti.

Vuosi	Heikosti kannattavien apteekkien lkm	Sijainti, lkm (%-osuus)	
		Maaseutu	Kaupunki
2010	43	10 (23 %)	33 (77 %)
2011	45	15 (33 %)	30 (67 %)
2012	45	8 (18 %)	37 (82 %)

Vuosina 2011 ja 2012 julkaistuissa apteekkien tilinpäätösanalyseissä tarkasteltiin yksityiskohtaisesti heikosti kannattavien apteekkien taloudellisen tilan muutoksia. Selvitysten perusteella heikosti kannattaviksi muuttuneiden tai heikosti kannattavina pysyneiden apteekkien palkka-, toimitila- ja muiden liiketoimintakulujen osuudet liikevaihdosta olivat selvästi keskimääräistä suurempia, mikä selkeästi selitti heikon kannattavuuden. Kannattaviksi muuttuneiden apteekkien liiketoimintakulujen osuus liikevaihdosta oli edelleen keskimääräistä suurempi, mutta toisaalta näiden apteekkien liikevaihto kasvoi reilusti enemmän kuin apteekkeilla keskimäärin. Kannattavan apteekkitoiminnan edellytyksenä on liikevaihtoon tarkoituksenmukaisesti suhteutettu kustannusrakenne (Mäntylä ym. 2011; Mäntylä ym. 2012). Tässä selvityksessä ei eritellä apteekkien taloudellisen tilan muutoksia, koska syyt ovat selkeästi aikaisemmin raportoidun mukaisia.

6 APTEEKKIEN TILOISSA TOIMIVAT YHTIÖT

Apteekit ovat viime vuosina yhä enemmän perustaneet yhtiöitä, jotka toimivat apteekkien tiloissa. Yleensä niiden kautta myydään vapaankaupan tuotteita, esimerkiksi terveydenhoito- ja kosmetiikkatuotteita, elintarvikkeina myytäviä vitamiineja ja ravintolisiä sekä näihin liittyviä palveluja. Lisäksi esimerkiksi apteekkien ja niiden tiloissa toimivien yhtiöiden välillä vuokrataan henkilöstöä, toimitiloja ja apteekkirobotteja. Jotkut apteekkarit ovat lisäksi ilmoittaneet harjoittavansa sijoitustoimintaa yhtiöiden kautta. Joidenkin apteekkien tiloissa toimii useampi yhtiö. Tämän lisäksi varsin yleistä näyttää olevan järjestely, jossa yksi yhtiö toimii kahdessa tai useammassa apteekissa. Vuonna 2012 apteekkareista 165 ilmoitti harjoittavansa apteekin tiloissa myös muuta liiketoimintaa, eli aineiston apteekkeista noin 27 %:lla oli erillinen yhtiö. Vuonna 2011 yhtiötoimintaa ilmoitti harjoittavansa 166 apteekkaria ja vuonna 2010 vastaavasti 84 apteekkaria.

Näiden ilmoitettujen yhtiöiden kokonaisliikevaihto vuonna 2012 oli 96,4 miljoonaa euroa. Apteekkien yhteydessä toimivan yhtiön keskimääräinen liikevaihto vuonna 2012 oli 684 000 euroa. Liikevaihtoa ei ilmoitettu kaikista yhtiöistä, joten keskiarvo perustuu 141 apteekkarin ilmoitukseen. Vuonna 2011 yhtiöiden yhteenlasketuksi liikevaihdoksi ilmoitettiin 69,4 miljoonaa euroa ja vuonna 2010 vastaavasti 54,2 miljoonaa euroa. Puutteellisten ilmoitusten vuoksi apteekkien tiloissa toimivien yhtiöiden liikevaihdon kehityksestä ei voida tehdä tarkempia analyysejä. Fimean saamat tiedot kertovat kuitenkin yhtiötoiminnan voimakkaasta lisääntymisestä apteekkeissa. Esimerkiksi yleisten kauppatavaroiden myyntiä siirrettiin yhä enemmän apteekkien yhtiöiden kautta tapahtuvaksi toiminnaksi. Kuten edellä todettiin, apteekkien ja niiden yhtiöiden välillä vuokrataan myös toimitiloja ja henkilöstöä. Fimean aineistosta ei voida täysimääräisesti selvittää näiden ilmiöiden laajuutta ja todellista merkitystä. Aineistosta ei voida tehdä johtopäätöksiä myöskään siitä, missä laajuudessa apteekkien ja yhtiöiden välillä tehdään henkilöstön vuokraustoimintaa.

Erityisesti liikevaihdoltaan suuret apteekit ilmoittivat harjoittavansa apteekin tiloissa myös muuta liiketoimintaa. Käytännössä yli 80 % ilmoitetuista yhtiöistä kuului jollekin viiteen suurimpaan liikevaihtoryhmään lukeutuvalla apteekille. Liikevaihtoryhmittäin tarkasteltuna näistä suurista apteekkeista lähes kolmanneksella oli apteekin tiloissa muuta toimintaa harjoittava yhtiö.

Apteekkien yhteydessä toimivien yhtiöiden yhteenlaskettu liikevoitto ennen veroja vuonna 2012 oli 25,1 miljoonaa euroa. Yhtiöiden keskimääräinen liikevoitto ennen veroja oli vuonna 2012 noin 189 000 euroa yhtiötä kohti. Yhtiöiden liikevoiton keskiarvo perustuu 133 apteekkarin ilmoitukseen. Kun huomioidaan, että apteekkien keskimääräinen liikevoitto ennen satunnaisia eria vuonna 2012 oli noin 249 000 euroa, yhtiötoiminnalla on merkittävä vaikutus kokonaiskuvaan apteekkien todellisesta kannattavuudesta. Ilmiötä on kuvattu yksityiskohtaisemmin artikkelissa Mäntylä ym. 2013.

7 APTEEKKIEN VAKAVARAISUUS JA MAKSUVALMIUS

Yrityksen vakavaraisuus ja maksuvalmius ovat kannattavuuden lisäksi keskeisimpiä yrityksen taloudellisen tilan osa-alueita. Vakavaraisuudella tarkoitetaan yrityksen vieraan ja oman pääoman osuutta koko pääomasta, ja näin vakavaraisuus antaa kuvan yrityksen rahoitusrakenteesta tai yrityksen velkaisuudesta. Maksuvalmius eli likviditeetti tarkoittaa puolestaan yrityksen kykyä hoitaa maksunsa ajallaan ja edullisimmalla tavalla (Leppiniemi ja Kykkänen 2009). Apteekkien tasetietojen pohjalta voidaan laskea useita vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta kuvaavia tunnuslukuja. Tässä selvityksessä tarkastellaan näitä osa-alueita muutaman perusmittarin avulla vuoden 2012 tietojen pohjalta.

Omavaraisuusaste

Yleensä tilinpäätösanalyysissä vakavaraisuutta kuvaavilla tunnusluvuilla halutaan ilmaista yrityksen kykyä selviytyä veloistaan pitkällä aikavälillä. Yrityksen vakavaraisuutta voidaan kuvata omavaraisuusasteella, joka kuvaa oman pääoman suhteellisen osuuden prosentteina taseen loppusummasta eli koko pääoman yhteismäärästä. Yritystutkimusneuvottelukunnan laatiman suhdelukuluokituksen mukaan vakavaraisuus on hyvä, jos omavaraisuusaste on 40 % tai suurempi. Vakavaraisuus on tyydyttävä, jos omavaraisuusaste on 20–40 %, ja se on heikko, jos omavaraisuusaste on 0–20 % tai negatiivinen (Alhola ym. 2001).

Aineiston apteekkien omavaraisuusasteen jakauma on esitetty **taulukossa 2**. Reilulla puolella apteekkeista omavaraisuusaste oli hyvä, mutta kolmasosalla apteekkeista se oli heikko vuonna 2012. Tuloksista ei voi tehdä kuitenkaan suoraan johtopäätöstä siitä, että apteekki-toimiala ei antaisi mahdollisuutta kasvattaa omavaraisuusastetta tai siitä, että kolmanneksella apteekkeista olisi heikko kyky selviytyä pitkäaikaisista veloistaan. Heikko omavaraisuusaste johtuu pääsääntöisesti pienestä (tai jopa negatiivisesta) omasta pääomasta. Tämä tarkoittaa sitä, että kumulatiiviset yksityisotot ovat suuremmat kuin kumulatiivinen tilikauden voitto tai sijoitukset apteekin toiminimeen. Yksityisliikkeessä apteekkarin ja yrityksen välinen rahanliikenne on joustavaa ja sijoitukset yritykseen ja nostot siitä ovat täysin vapaita. Apteekkari on yksityisliikkeen harjoittajana kuitenkin henkilökohtaisesti vastuussa apteekin veloista. Jos yksityisnostojen määrä ylittää yksityissijoitukset ja kumulatiivisen tilikauden voiton (kirjataan taseeseen), omasta pääomasta tulee negatiivinen. Ilmiö on melko tyypillinen yksityisliikkeissä, ja apteekkien vakavaraisuutta tulee tulkita varoen omavaraisuusastetta käytettäessä. Omavaraisuusasteelle esitetyt ohjearvot ovat yleensä suuntaa antavia. Jos yrityksen toimintaan liittyvä riski on alhainen ja tuloskehitys hyvä ja vakaa, mataliakin omavaraisuusasteita voidaan pitää hyväksyttävänä (Leppiniemi ja Kykkänen 2009).

Taulukko 2. Apteekkien omavaraisuusaste.

Omavaraisuusaste (%)	Arviointi	N	Osuus (%)
yli 40	hyvä	63	58
20–40	tyydyttävä	12	11
alle 20	heikko	33	31

Jakauma perustuu otokseen, joka on kuvattu luvussa 3.

Suhteellinen velkaantuneisuus

Suhteellinen velkaantuneisuus mittaa yrityksen velkojen suhdetta toiminnan laajuuteen. Tunnuslukua laskettaessa velkojen määrä jaetaan liikevaihdolla ja saatu osamäärä ilmoitetaan prosentteina. Hyväksyttävänä pidettävä suhteellinen velkaantuneisuus riippuu hyvin paljon yrityksen toiminnan luonteesta, ja näin sillä voidaan verrata parhaiten vain saman toimialan yritysten arvoja keskenään. Suhteellinen velkaantuneisuus on hyvä, jos se on alle 40 %. Suhteellinen velkaantuneisuus on tyydyttävä, jos se on 40–80 %, ja se on heikko, jos suhteellinen velkaantuneisuus on yli 80 %. Kaikilla aineiston apteekkeilla (108 apteekkia)

suhteellinen velkaantuneisuus oli hyvä, ja näin aineistojen apteekkien velkarasite kaikissa liikevaihtoryhmissä näyttäisi olevan varsin pieni.

Current ratio

Maksuvalmiudessa on kysymys siitä, miten yritys kykenee jatkuvasti suoriutumaan maksuvelvoitteistaan. Näin tilinpäätöksen päättymispäivä edustaa vain yhtä tilikauden päivää, ja maksuvalmiuden tilat saattavat vaihdella nopeastikin erityisesti kausiluonteisilla toimialoilla. Tilinpäätöksen hetkestä on kuitenkin saatavissa suuntaa antava kuva (Leppiniemi ja Kykkänen 2009). *Current ratio* -tunnusluvussa rahoitusomaisuuden ja vaihto-omaisuuden yhteenlaskettua määrää verrataan lyhytaikaisen vieraan pääoman määrään. Tässä tunnusluvussa vaihto-omaisuuden ajatellaan olevan nopeakierroista omaisuutta ja näin ilmentävän kykyä kattaa lyhytaikaista vierasta pääomaa rahoitusomaisuuden lisäksi. *Current ratio* on hyvä, jos se on yli 2. *Current ratio* on tyydyttävä, jos se on 1–2 ja heikko, jos se on alle 1. Aineiston apteekkeista noin puolella (57 apteekkia) *current ratio* oli hyvä vuoden 2012 tilinpäätöshetkellä. 40 apteekilla se oli tyydyttävä, ja vain 11:llä se oli heikko eli alle 1.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Selvityksen perusteella apteekkien keskimääräinen liikevaihto vuosina 2009–2012 on nousut reilut 4 %. Useita vuosia jatkunut (2008–2011) apteekkien euromääräisen lääkemyynnin lasku kääntyi vuonna 2012 kasvuksi niin, että se oli reilut 5 % suurempi kuin vuonna 2009. Tämän lisäksi apteekit ovat kyenneet lisäämään yleisten kauppatavaroiden myyntiä vuosina 2009–2012 reilut 4 %. Vuonna 2012 aineiston apteekkien yhteenlaskettu yleisten kauppatavaroiden myynti pysyi kuitenkin vuoden 2011 tasolla. Kaikkein suurimmissa apteekeissa yleisten kauppatavaroiden myynti jopa laski yli kolmanneksella tällä tarkastelujaksolla. Tätä ilmiötä selittää pitkälti se, että yleisten kauppatavaroiden myynti on siirtynyt yhä enemmän apteekkien yhteydessä toimivien yhtiöiden myynniksi. Vuonna 2012 vajaa kolmannes eli 165 aineiston apteekeista ilmoitti harjoittavansa apteekin tiloissa muuta liiketoimintaa. Yhtiöiden yhteenlaskettu liikevaihto oli vuonna 2012 vajaat 100 miljoonaa euroa, joka on noin 60 % apteekkien yleisten kauppatavaroiden myynnistä. Näin merkittävä määrä aikaisemmin apteekeille kuuluneesta myynnistä hoidetaan nyt erillisten yhtiöiden kautta.

Aineiston apteekkien toiminta oli edelleen liiketaloudellisesti hyvin kannattavaa. Tarkastelujakson viimeisenä vuonna apteekkien liikevoitto ennen satunnaisia eriä nousi keskimäärin 3 % ja oli noin 249 000 euroa. Liikevoiton kasvua selittää pitkälti liikevaihdon nousu ja siitä johtuva tarkoituksenmukaisempi kustannusrakenne. Tämän lisäksi apteekkien yhteydessä toimivien yhtiöiden yhteenlaskettu liikevoitto ennen veroja oli vuonna 2012 reilut 25 miljoonaa euroa (keskimäärin 189 000 euroa/yhtiö). Yhtiötoiminnalla on näin huomattava vaikutus apteekkien todelliseen kannattavuuteen.

Vuosina 2011 ja 2012 julkaistuissa tilinpäätösanalyysissä tarkasteltiin yksityiskohtaisesti heikosti kannattavien apteekkien ominaispiirteitä, minkä tarkoituksena oli tuottaa riippumattonta tietoa maanlaajuisten apteekkipalveluiden turvaamiseksi. Tämän selvityksen apteekki-joukossa on edelleen joitakin heikosti kannattaviksi luokiteltavia apteekeja. Heikkoa kannattavuutta selittävät edelleen parhaiten keskimäärin suuremmat palkka-, toimitila- ja muut liiketoimintakulut kuin vastaavan kokoisilla apteekeilla yleensä. Vuonna 2012 suurin osa heikosti kannattavista apteekeista sijaitsi kaupungeissa, eikä lääkkeiden saatavuuden katsota edelleenkaan vaarantuvan. Jatkossa pienten, heikosti kannattavien apteekkien toiminnan mielekkyyttä voitaneen parantaa muuttamalla ne tarvittaessa sivuapteekeiksi apteekkarivaihdon yhteydessä. Tätä rakenteellista uudistusta ja lääkkeiden maankattavaa saatavuutta tukee edelleen vuoden 2014 alusta mahdollisesti voimaan tuleva apteekkimaksulain muutos.

Tämän selvityksen perusteella vuosia jatkunut keskustelu apteekkien heikosta kannattavuudesta ei näyttäisi olevan enää kaikilta osin ajankohtaista. Fimean vuosina 2011 ja 2012 julkaistuissa selvityksissä apteekkitoiminnan kannattavuuden alarajaksi määriteltiin 84 000 euroa. Määritelty raja ei ollut euromääräinen summa, joka valtion pitäisi taata apteekkarille. Kyseessä oli enemmänkin toiminnan mielekkyyttä kuvaava alaraja. Tässä yhteydessä on tarkoituksenmukaista pohtia liikevoiton kohtuullisuutta (mahdollista ylärajaa), koska apteekkilupa on valtion ja apteekkarin välinen sopimus lääkkeiden jakelusta yksinoikeudella tietyllä alueella.

Yritystoiminnan liikevoiton kohtuullisuuden ajatellaan yleensä olevan riippuvuussuhteessa toiminnan riskeihin. Apteekkitoiminnassa mahdollisuus suureen liikevoittoon on suorassa suhteessa apteekin liikevaihtoon (Mäntylä ym. 2011; Mäntylä ym. 2012), eivätkä liiketoiminnan riskit välttämättä kasva samassa suhteessa vaan saattavat jopa pienentyä liikevaihdon kasvaessa. Esimerkiksi arviolta noin 50:llä parhaiten kannattavalla apteekilla liikevoitto ennen satunnaisia eriä vuonna 2012 oli yli 500 000 euroa. Kaikkein parhaimmin tuottavilla apteekeilla liikevoitto ennen satunnaisia eriä oli jopa 1–1,5 miljoonan euron välillä. Tämän lisäksi hyvin kannattavilla apteekeilla on yleensä niiden yhteydessä toimiva yhtiö, millä on huomattava vaikutus apteekkien todelliseen kannattavuuteen. Heikon kannattavuuden sijaan olisikin tarkoituksenmukaisempaa pohtia erityisesti liikevaihdoltaan suurten apteekkien todellista kannattavuutta suhteessa toiminnan riskeihin. Lisäksi tässä tarkastelussa pitäisi arvioida Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston apteekkien kannattavuutta suhteessa toiminnan riskeihin ja näiden apteekkien erityistehtäviin.

Apteekkitoiminnan taloudellinen polarisoituminen näyttää edelleen jatkuvan. Tämä tarkoittaa sitä, että apteekkien väliset erot liiketoiminnan kannattavuudessa kasvavat. Koko alaa kos-

kevillä uudistuksilla ei voida parantaa yksittäisten apteekkien liiketoimintaedellytyksiä. Lisäksi aineiston liikevaihdoltaan suurten apteekkien liikevoitot näyttävät olevan jossain määrin kohtuuttomia suhteessa toiminnan riskeihin. Tämän vuoksi tulisikin kehittää useita kohdennettuja uudistuksia rakenteisiin ja rahoitukseen nykyisen apteekkijärjestelmän puitteissa.

LÄHTEET

Alhola K, Koivikko A, Rätty P, Tuominen O. Kirjanpidosta tilinpäätökseen. Helsinki: WSOY 2001.

Leppiniemi J, Kykkänen T. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. Helsinki: WSOYpro 2009.

Lääkepolitiikka 2020. Kohti tehokasta, turvallista, tarkoituksenmukaista ja taloudellista lääkkeiden käyttöä. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2011:2.

Mäntylä A, Kiviniemi V, Kumpusalo-Vauhkonen A, Paaskoski S, Happonen P. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2008–2010. Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 2/2011. Helsinki: Fimea 2011.

Mäntylä A, Kokki E, Kiviniemi V, Happonen P. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2009–2011. Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 5/2012. Helsinki: Fimea 2012.

Mäntylä A, Kiviniemi V, Kokki E. Apteekkien kannattavuuserot on otettava huomioon rahoitusuudistuksissa. Sic! Lääketietoa Fimeasta 2013;1:46–47.

LIITTEET

LIITE 1. Apteekkien liikevaihto, lääkemyynti ja yleisten kauppatavaroiden myynti.

Liikevaihto-ryhmä (M€)	N	Vuosi	Liikevaihto, keskiarvo (M€)	Liikevaihto, mediaani (M€)	Liikevaihto, yhteensä (M€)	Liikevaihto, muutos-%*
< 0,9	20	2009	0,72	0,77	14,49	–
		2010	0,73	0,76	14,66	1,2
		2011	0,76	0,79	15,29	5,5
		2012	0,75	0,76	15,06	3,9
0,9–1,3	50	2009	1,12	1,16	56,06	–
		2010	1,14	1,13	57,07	1,8
		2011	1,18	1,15	59,01	5,3
		2012	1,21	1,17	60,28	7,5
1,3–1,7	56	2009	1,48	1,47	82,81	–
		2010	1,46	1,43	81,96	–1,0
		2011	1,48	1,45	82,71	–0,1
		2012	1,53	1,52	85,83	3,6
1,7–2,1	70	2009	1,89	1,88	132,02	–
		2010	1,86	1,88	130,19	–1,4
		2011	1,91	1,92	134,01	1,5
		2012	2,00	1,97	139,95	6,0
2,1–2,5	52	2009	2,32	2,34	120,45	–
		2010	2,33	2,30	120,96	0,4
		2011	2,38	2,35	123,63	2,6
		2012	2,46	2,42	127,95	6,2
2,5–2,9	53	2009	2,71	2,74	143,67	–
		2010	2,67	2,67	141,71	–1,4
		2011	2,70	2,69	142,97	–0,5
		2012	2,78	2,76	147,46	2,6
2,9–3,4	64	2009	3,17	3,16	202,78	–
		2010	3,18	3,14	203,68	0,4
		2011	3,30	3,24	211,09	4,1
		2012	3,40	3,38	217,41	7,2
3,4–4,0	57	2009	3,71	3,68	211,44	–
		2010	3,70	3,68	210,91	–0,2
		2011	3,79	3,76	216,31	2,3
		2012	3,97	3,88	226,44	7,1
4,0–5,0	82	2009	4,43	4,41	363,12	–
		2010	4,41	4,48	361,80	–0,4
		2011	4,49	4,48	368,57	1,5
		2012	4,65	4,59	380,92	4,9
5,0–7,5	76	2009	5,92	5,91	450,12	–
		2010	5,83	5,86	443,11	–1,6
		2011	5,97	5,95	453,48	0,7
		2012	6,20	6,08	471,13	4,7
> 7,5	26	2009	9,53	8,09	247,72	–
		2010	9,19	7,76	238,91	–3,5
		2011	9,07	7,99	235,77	–4,8
		2012	9,20	8,05	239,31	–3,4
Yhteensä	606	2009	3,34	2,93	2 024,71	–
		2010	3,31	2,88	2 004,96	–1,0
		2011	3,37	2,93	2 042,84	0,9
		2012	3,48	3,03	2 111,75	4,3

* Verrattu vuoden 2009 liikevaihdon toteumaan (liikevaihto yhteensä).

LIITE 1. (jatkuu) Apteekkien liikevaihto, lääkemyynti ja yleisten kauppatavaroiden myynti.

Liikevaihtoryhmä (M€)	N	Vuosi	Lääkemyynti, keskiarvo (M€)	Lääkemyynti, mediaani (M€)	Lääkemyynti, yhteensä (M€)	Lääkemyynti, muutos-%*
< 0,9	20	2009	0,73	0,76	14,67	—
		2010	0,76	0,75	15,24	3,9
		2011	0,77	0,79	15,46	5,4
		2012	0,76	0,75	15,17	3,4
0,9–1,3	50	2009	1,11	1,13	55,58	—
		2010	1,12	1,12	56,19	1,1
		2011	1,16	1,14	57,92	4,2
		2012	1,19	1,14	59,39	6,9
1,3–1,7	56	2009	1,48	1,46	82,65	—
		2010	1,45	1,43	81,19	-1,8
		2011	1,44	1,44	80,65	-2,4
		2012	1,50	1,51	84,28	2,0
1,7–2,1	70	2009	1,88	1,89	131,14	—
		2010	1,86	1,88	130,09	-0,8
		2011	1,91	1,92	133,64	1,9
		2012	2,00	1,98	140,04	6,8
2,1–2,5	52	2009	2,28	2,29	118,52	—
		2010	2,28	2,29	118,62	0,1
		2011	2,33	2,34	121,24	2,3
		2012	2,44	2,39	126,79	5,3
2,5–2,9	53	2009	2,74	2,72	145,08	—
		2010	2,70	2,64	142,88	-1,5
		2011	2,72	2,70	144,00	-0,7
		2012	2,80	2,78	148,61	2,4
2,9–3,4	64	2009	3,21	3,24	205,15	—
		2010	3,21	3,17	205,22	0,0
		2011	3,29	3,22	210,81	2,8
		2012	3,42	3,34	218,96	6,7
3,4–4,0	57	2009	3,78	3,77	215,27	—
		2010	3,78	3,78	215,27	0,0
		2011	3,88	3,85	220,95	2,6
		2012	4,08	4,07	232,35	7,9
4,0–5,0	82	2009	4,46	4,46	365,79	—
		2010	4,46	4,44	365,39	-0,1
		2011	4,60	4,60	377,22	3,1
		2012	4,80	4,80	393,27	7,5
5,0–7,5	76	2009	6,05	6,06	459,67	—
		2010	5,97	5,96	453,79	-1,3
		2011	6,10	6,13	463,90	0,9
		2012	6,37	6,23	484,17	5,3
> 7,5	26	2009	9,69	8,54	251,87	—
		2010	9,34	8,22	242,75	-3,6
		2011	9,40	8,17	244,36	-3,0
		2012	9,49	8,09	246,65	-2,1
Yhteensä	606	2009	3,38	2,96	2 045,64	—
		2010	3,34	2,92	2 026,63	-0,9
		2011	3,42	2,96	2 070,16	1,2
		2012	3,55	3,09	2 149,67	5,1

* Verrattu vuoden 2009 lääkemyynnin toteumaan (lääkemyynti yhteensä).

LIITE 1. (jatkuu) Apteekkien liikevaihto, lääkemyynti ja yleisten kauppatarvaroiden myynti.

Liikevaihtoryhmä (M€)	N	Vuosi	Yleisten kauppatarvaroiden myynti, keskiarvo (t€)	Yleisten kauppatarvaroiden myynti, mediaani (t€)	Yleisten kauppatarvaroiden myynti, yhteensä (M€)	Yleisten kauppatarvaroiden myynti, muutos-%*
< 0,9	20	2009	54,46	52,38	1,09	—
		2010	62,42	60,92	1,25	14,7
		2011	65,35	72,96	1,31	20,2
		2012	66,99	71,44	1,34	22,9
0,9–1,3	50	2009	108,22	89,63	5,41	—
		2010	120,46	102,82	6,02	11,3
		2011	127,33	109,40	6,37	17,7
		2012	127,04	110,29	6,35	17,4
1,3–1,7	56	2009	132,41	126,24	7,41	—
		2010	143,97	136,60	8,06	8,8
		2011	154,24	140,78	8,64	16,6
		2012	173,28	152,17	9,70	30,9
1,7–2,1	70	2009	156,42	153,92	10,95	—
		2010	170,76	170,09	11,95	9,1
		2011	181,95	179,88	12,74	16,3
		2012	188,11	187,50	13,17	20,3
2,1–2,5	52	2009	238,22	217,13	12,39	—
		2010	264,13	235,64	13,73	10,8
		2011	263,45	251,36	13,70	10,6
		2012	253,69	250,84	13,17	6,3
2,5–2,9	53	2009	209,12	221,16	11,08	—
		2010	223,52	239,10	11,85	6,9
		2011	226,72	247,87	12,02	8,5
		2012	244,02	264,05	12,93	16,7
2,9–3,4	64	2009	237,19	262,20	15,18	—
		2010	264,10	279,86	16,90	11,3
		2011	294,56	295,04	18,85	24,2
		2012	297,36	315,48	19,03	25,4
3,4–4,0	57	2009	237,02	275,79	13,51	—
		2010	244,37	305,91	13,93	3,1
		2011	254,99	302,07	14,53	7,5
		2012	262,81	321,96	14,98	10,9
4,0–5,0	82	2009	340,36	384,28	27,91	—
		2010	342,36	381,77	28,07	0,5
		2011	310,99	369,70	25,50	-8,6
		2012	284,95	151,40	23,37	-16,3
5,0–7,5	76	2009	373,29	409,45	28,37	—
		2010	387,36	427,24	29,44	3,7
		2011	397,78	387,32	30,23	6,6
		2012	417,92	221,34	31,76	11,9
> 7,5	26	2009	660,53	640,23	17,17	—
		2010	672,89	398,72	17,50	1,9
		2011	473,92	159,94	12,32	-28,2
		2012	415,20	147,06	10,80	-37,1
Yhteensä	606	2009	248,32	180,30	150,48	—
		2010	261,89	181,74	158,71	5,5
		2011	257,76	185,24	156,20	3,8
		2012	258,45	185,69	156,62	4,1

* Verrattu vuoden 2009 yleisten kauppatarvaroiden myynnin toteumaan (yleisten kauppatarvaroiden myynti yhteensä).

LIITE 2. Apteekkien liikevoitto ennen satunnaisia eriä.

Liikevaihtoryhmä # (M€)	Vuosi	N	Liikevoitto ennen satunnaisia eriä, keskiarvo (t€)	Liikevoitto ennen satunnaisia, mediaani (t€)	Liikevoitto ennen satunnaisia, minimi (t€)	Liikevoitto ennen satunnaisia, maksimi (t€)	Liikevoitto ennen satunnaisia, muutos-%*
< 0,9	2009	15	80,81	94,54	-22,38	160,03	—
	2010	16	108,97	120,29	-27,25	172,35	22,5
	2011	17	96,33	96,25	6,84	150,64	19,2
	2012	17	78,32	94,56	-85,44	135,07	-3,1
0,9–1,3	2009	41	121,63	125,21	-46,04	206,38	—
	2010	44	120,22	117,46	-10,77	180,08	-1,2
	2011	44	117,03	116,10	-39,25	188,68	-3,7
	2012	37	117,84	119,50	-30,19	215,16	-3,1
1,3–1,7	2009	51	156,54	155,51	37,48	256,05	—
	2010	56	146,68	147,94	48,37	238,34	-6,3
	2011	52	148,32	147,42	27,73	258,04	-5,3
	2012	39	146,85	139,17	68,17	238,75	-6,2
1,7–2,1	2009	61	172,45	190,61	-41,58	296,91	—
	2010	55	168,28	186,46	-0,85	253,85	-2,4
	2011	58	167,90	183,66	-44,14	312,61	-2,6
	2012	55	174,58	184,70	21,25	479,72	1,2
2,1–2,5	2009	46	178,92	180,46	27,34	329,93	—
	2010	52	188,47	198,18	-29,29	520,27	5,3
	2011	45	171,08	174,86	-156,17	329,21	-4,3
	2012	42	157,20	166,75	-197,77	315,99	-12,1
2,5–2,9	2009	49	219,23	220,93	52,03	346,55	—
	2010	51	206,04	209,25	24,11	356,96	-6,0
	2011	46	208,98	211,22	13,20	349,84	-4,7
	2012	48	199,79	190,17	42,11	353,62	-8,9
2,9–3,4	2009	59	223,04	227,23	28,69	382,08	—
	2010	60	244,22	241,50	60,45	446,31	9,5
	2011	51	248,95	238,26	57,18	424,10	11,6
	2012	49	234,45	246,80	53,51	410,28	5,1
3,4–4,0	2009	48	244,80	248,75	44,69	526,13	—
	2010	43	237,31	229,15	-0,80	472,63	-3,1
	2011	45	246,70	241,83	-25,16	460,33	0,8
	2012	52	262,17	262,42	-14,28	452,48	7,1
4,0–5,0	2009	77	325,74	321,45	-125,71	600,50	—
	2010	84	304,73	289,03	-109,82	678,41	-6,4
	2011	81	297,44	269,70	266,88	806,99	-8,7
	2012	85	288,24	280,96	-327,68	1115,30	-5,4
5,0–7,5	2009	71	404,98	425,61	-11,78	904,82	—
	2010	69	403,55	393,26	37,34	956,34	-0,4
	2011	73	400,15	385,32	359,68	946,54	-1,2
	2012	85	377,32	391,46	12,36	698,71	-6,8
> 7,5	2009	25	624,02	579,52	96,61	1695,61	—
	2010	19	622,37	513,84	101,40	1834,27	-0,2
	2011	14	601,46	569,40	165,18	1229,85	-3,6
	2012	23	590,56	583,13	195,04	1198,53	-5,4
Yhteensä	2009	543	254,18	213,42	-125,71	1695,61	—
	2010	549	245,79	208,25	-109,82	1834,27	-3,4
	2011	526	241,58	204,95	-156,17	1229,85	-5,0
	2012	532	249,04	213,41	-327,68	1198,53	-2,0

¹ Tarkastelu on tehty erikseen kunkin vuoden aineistosta siten, että ko. vuoden aikana tapahtuneet omistajanvaihdokset on poistettu aineistosta. Apteekit on jaettu liikevaihtoryhmiin erikseen kunkin vuoden toteutuneen liikevaihdon mukaisesti.

² Verrattu vuoden 2009 liikevoiton (ennen satunnaisia eriä) keskiarvoon.

LIITE 3. Apteekkien palkkakulujen, toimitilavuokrien ja muiden liiketoimintakulujen osuus liikevaihdosta.

Liikevaihtoryhmä (M€)	N	Vuosi	Palkkojen osuus liikevaihdosta (%), keskiarvo	Palkkojen osuus liikevaihdosta (%), mediaani	Palkkojen osuuden prosentuaalinen muutos liikevaihdosta*
< 0,9	20	2009	7,63	7,38	—
		2010	6,71	6,80	-12,1
		2011	6,63	6,85	-13,1
		2012	7,04	6,98	-7,7
0,9–1,3	50	2009	8,75	8,75	—
		2010	8,74	8,50	0,0
		2011	8,31	8,25	-5,0
		2012	8,85	8,58	1,1
1,3–1,7	56	2009	9,44	9,42	—
		2010	9,80	9,47	3,8
		2011	10,06	9,82	6,6
		2012	10,00	10,08	5,9
1,7–2,1	70	2009	9,44	9,18	—
		2010	9,92	9,58	5,1
		2011	9,93	9,75	5,1
		2012	9,55	9,50	1,2
2,1–2,5	52	2009	10,63	10,38	—
		2010	10,57	10,41	-0,6
		2011	10,55	10,18	-0,8
		2012	10,75	10,15	1,1
2,5–2,9	53	2009	9,91	9,79	—
		2010	10,46	10,40	5,5
		2011	10,38	9,98	4,7
		2012	10,46	10,41	5,5
2,9–3,4	64	2009	10,09	9,97	—
		2010	10,24	10,04	1,5
		2011	10,36	10,08	2,7
		2012	10,35	10,23	2,6
3,4–4,0	57	2009	10,53	10,38	—
		2010	10,83	10,36	2,8
		2011	10,54	10,53	0,1
		2012	10,23	10,06	-2,8
4,0–5,0	82	2009	10,05	10,03	—
		2010	10,45	10,29	3,9
		2011	10,54	10,34	5,1
		2012	10,54	10,40	5,1
5,0–7,5	76	2009	9,59	9,58	—
		2010	9,84	10,02	2,6
		2011	9,75	9,89	1,7
		2012	9,63	9,64	0,4
> 7,5	26	2009	9,48	9,25	—
		2010	9,79	9,80	3,3
		2011	9,98	9,98	5,3
		2012	9,64	9,61	1,7
Yhteensä	606	2009	9,74	9,69	—
		2010	9,98	9,95	2,4
		2011	9,96	9,96	2,3
		2012	9,93	9,87	2,0

* Verrattu vuoden 2009 palkkojen osuuden keskiarvoon. Apteekkien vuosittaisissa lukumäärissä on pientä vaihtelua.

LIITE 3. (jatkuu) Apteekkien palkkakulujen, toimitilavuokrien ja muiden liiketoimintakulujen osuus liikevaihdosta.

Liikeyhtöryhmä (M€)	N	Vuosi	Toimitilavuokrien osuus liikevaihdosta (%), keskiarvo	Toimitilavuokrien osuus liikevaihdosta (%), mediaani	Toimitilavuokrien osuuden prosentuaalinen muutos liikevaihdosta*
< 0,9	20	2009	1,43	1,29	—
		2010	1,44	1,25	0,7
		2011	1,39	1,22	-2,8
		2012	1,43	1,25	0,0
0,9–1,3	50	2009	1,59	1,19	—
		2010	1,69	1,22	6,3
		2011	1,66	1,24	4,4
		2012	1,79	1,27	12,6
1,3–1,7	56	2009	1,51	1,22	—
		2010	1,54	1,23	2,0
		2011	1,51	1,27	0,0
		2012	1,59	1,26	5,3
1,7–2,1	70	2009	1,20	1,11	—
		2010	1,36	1,19	13,3
		2011	1,38	1,21	15,0
		2012	1,39	1,21	15,8
2,1–2,5	52	2009	1,32	1,12	—
		2010	1,42	1,21	7,6
		2011	1,33	1,20	0,8
		2012	1,39	1,20	5,3
2,5–2,9	53	2009	1,42	1,22	—
		2010	1,46	1,29	2,8
		2011	1,52	1,29	7,0
		2012	1,54	1,29	8,5
2,9–3,4	64	2009	1,39	1,20	—
		2010	1,43	1,23	2,9
		2011	1,46	1,39	5,0
		2012	1,53	1,24	10,1
3,4–4,0	57	2009	1,25	1,08	—
		2010	1,37	1,17	9,6
		2011	1,40	1,27	12,0
		2012	1,37	1,28	9,6
4,0–5,0	82	2009	1,39	1,16	—
		2010	1,40	1,20	0,7
		2011	1,46	1,36	5,0
		2012	1,59	1,33	14,4
5,0–7,5	76	2009	1,39	1,05	—
		2010	1,42	1,13	2,2
		2011	1,44	1,14	3,6
		2012	1,43	1,21	2,9
> 7,5	26	2009	1,47	1,35	—
		2010	1,55	1,37	5,4
		2011	1,62	1,41	10,2
		2012	1,68	1,43	14,3
Yhteensä	606	2009	1,38	1,14	—
		2010	1,45	1,21	5,1
		2011	1,46	1,24	5,8
		2012	1,51	1,26	9,4

* Verrattu vuoden 2009 toimitilavuokrien osuuden keskiarvoon. Apteekkien vuosittaisissa lukumäärissä on pientä vaihtelua.

LIITE 3. (jatkuu) Apteekkien palkkakulujen, toimitilavuokrien ja muiden liiketoimintakulujen osuus liikevaihdosta.

Liikevaihtoryhmä (M€)	N	Vuosi	Muiden liiketoimintakulujen osuus liikevaihdosta (%), keskiarvo	Muiden liiketoimintakulujen osuus liikevaihdosta (%), mediaani	Muiden liiketoimintakulujen osuuden prosentuaalinen muutos liikevaihdosta*
< 0,9	20	2009	4,41	4,15	—
		2010	4,60	4,19	4,3
		2011	4,63	3,93	5,0
		2012	4,24	3,86	-3,9
0,9–1,3	50	2009	4,57	4,05	—
		2010	4,55	4,07	-0,4
		2011	5,00	4,73	9,4
		2012	4,41	4,39	-3,5
1,3–1,7	56	2009	3,75	3,51	—
		2010	3,98	3,76	6,1
		2011	4,17	3,81	11,2
		2012	4,02	3,76	7,2
1,7–2,1	70	2009	4,04	3,86	—
		2010	4,20	3,77	4,0
		2011	4,30	3,85	6,4
		2012	3,88	3,60	-4,0
2,1–2,5	52	2009	3,67	3,28	—
		2010	3,87	3,55	5,4
		2011	3,99	3,66	8,7
		2012	3,77	3,49	2,7
2,5–2,9	53	2009	3,46	3,17	—
		2010	3,59	3,40	3,8
		2011	3,72	3,58	7,5
		2012	3,44	3,18	-0,6
2,9–3,4	64	2009	3,80	3,58	—
		2010	3,87	3,37	1,8
		2011	4,15	3,57	9,2
		2012	3,64	3,27	-4,2
3,4–4,0	57	2009	3,39	3,17	—
		2010	3,80	3,54	12,1
		2011	3,90	3,59	15,0
		2012	3,43	3,52	1,2
4,0–5,0	82	2009	3,10	2,79	—
		2010	3,41	3,10	10,0
		2011	3,54	3,19	14,2
		2012	3,30	3,04	6,5
5,0–7,5	76	2009	3,36	2,80	—
		2010	3,53	3,18	5,1
		2011	3,76	3,27	11,9
		2012	3,15	3,05	-6,3
> 7,5	26	2009	3,42	2,45	—
		2010	3,50	2,43	2,3
		2011	4,09	3,33	19,6
		2012	3,83	2,75	12,0
Yhteensä	606	2009	3,66	3,32	—
		2010	3,85	3,46	5,2
		2011	4,05	3,68	10,7
		2012	3,66	3,47	0,0

* Verrattu vuoden 2009 muiden liiketoimintakulujen osuuden keskiarvoon. Apteekkien vuosittaisissa lukumäärissä on pientä vaihtelua.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus | Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet | Finnish Medicines Agency

PL 55, 00034 FIMEA | Käyntiosoitteet: Helsinki, Mannerheimintie 103b | Mannerheimintie 166, Helsinki (Valvontalaboratorio) | Microkatu 1, Kuopio